

λάκμος (περιστέρ)

Καζακός
1987

οκτωβρης - δεκεμβρης 1987

ετος Α τευχος Α

Λάκμος (ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ)

«Παρακαλώ σε, σταυραετέ,
για χαμηλώσου λίγο
και δος μου τες φτερούγιξσου
και πάρε με μαζί σου,
πάρε με απάνου στα θουνά,
τι θα με φάη ο κάμπος!»

Κ. Κρυστάλλης

Τρίμηνη Περιοδική έκδοση
Αδελφότητας Μεγαλοπεριστεριωτών
«Ο Άγιος ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ»

ΕΤΟΣ Α΄ Τεύχος Α΄ ΟΚΤΩΒΡΗΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ 1987

ΛΑΚΜΟΣ (Περιστέρι)	ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ
ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ	1. Εσωτερικού δρχ. 1000
ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΜΕΓΑΛΟΠΕΡΙ-	2. Εξωτερικού δολλάρια 20
ΣΤΕΡΙΩΤΩΝ	Γερμ. Μάρκα 40
«Ο ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ»	ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ - ΕΓΓΡΑΦΕΣ
ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ	ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ - ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΠΑΣΟΥΝΑΣ του Χρ.
Επιμελείται και Διευθύνεται	ΓΙΟΣΕΦ ΕΛΙΓΙΑ 20
ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ	ΙΩΑΝΝΙΝΑ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΓΙΟΣΕΦ ΕΛΙΓΙΑ 20 — ΓΙΑΝΝΙΝΑ	Μπασούνας Γεώργιος
ΤΗΛ. 73336	Λαγός Νικόλαος
	Τσούγιας Βασίλειος
	Ζιώγος Γεώργιος
	Φίνος Λάμπρος

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- 1) Παππάς Αθανάσιος του Χρ., Ιατρός
- 2) Μπασούνας Ελευθέριος του Αθ. Δάσκαλος
- 3) Κολλιός Ιωάννης του Βασ., Εργοδηγός
- 4) Ζώνιου - Τζίμα Σταυρούλα του Βασ., Τυπογράφος
- 5) Καρφή - Κιτσάκη Ελένη του Ιωάν. Νηπιαγωγός
- 6) Ζώνιος Κων)νος του Ευαγ. Αργυροχόος
- 7) Κολλιός Ιωάννης του Κων., Τυπογράφος
- 8) Παπαγεωργίου Δημήτριος του Χρ., Εργοδηγός
- 9) Σιάμου Ελένη του Βασιλείου, Σχεδιάστρια

Εξώφυλλο: Λεπτομέρεια από πίνακα του αείμνηστου συγχωριανού μας ζωγράφου, Γεωργίου Καζάκου.

Μακέτα Εξωφύλλου: Δημήτριος Χατζόπουλος

★ Τα γραπτά που φέρουν την υπογραφή του συγγραφέα απηχούν μόνον τις απόψεις του: Ανώνυμα άρθρα δεν δημοσιεύονται. Τα κείμενα δεν επιστρέφονται, οι φωτογραφίες μετά τη χρήση επιστρέφονται στους δικαιούχους των.

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Φέτος το Γενάρη στην Γενική Συνέλευση της Αδελφότητας αποφασίστηκε ομόφωνα η έκδοση περιοδικού και ορίστηκε τριμελής επιτροπή με την εντολή να ετοιμάσει ό,τι έχει σχέση με το περιοδικό.

Τα μέλη της επιτροπής μελέτησαν το θέμα και πρότειναν να εκδοθεί το περιοδικό με τη μορφή που το βλέπετε.

Ο τίτλος του «ΛΑΚΜΟΣ» προτιμήθηκε κυρίως γιατί είναι το άλλο όνομα του βουνού μας και γιατί πρώτη φορά αναφέρεται ως τίτλος.

Το περιοδικό εκδίδεται με σκοπό να παρουσιάσει όσα έχουν σχέση με την ιστορία του χωριού μας, με τα ήθη και έθιμα, την παλιότερη και σύγχρονη ζωή των κατοίκων, τα προβλήματά τους, τα σύγχρονα κοινωνικά γεγονότα, την πολιτιστική ζωή, αφηγήσεις διάφορες, ανέκδοτα, όπως ακριβώς θα τα περιγράψουν κάθε φορά υπεύθυνα στο κείμενό τους οι συγγραφείς.

Για την επιτυχία του σκοπού αυτού και για να είναι πλούσιο και ποικίλο το περιεχόμενο του περιοδικού, καλούνται και παρακαλούνται θερμά όλοι – Περιστεριώτες και Περιστεριώτισσες – όσοι επιθυμούν να γίνουν συντελεστές αυτής της προσπάθειας, να στείλουν τα κείμενα που θα ετοιμάσουν στην υπεύθυνη, για την έκδοση συντακτική επιτροπή του περιοδικού.

Είναι αυτονόητο ότι κείμενα για το περιοδικό μπορούν να στέλνουν Περιστεριώτες – Περιστεριώτισσες κάθε ηλικίας και μόρφωσης πεζο ή ποιητικό λόγο ευανάγνωστα γραμμένα.

Το ξεκίνημα έγινε. Το τολμήσαμε. Είναι επομένως η πρώτη επιτυχής μάχη. Πιστεύουμε ότι με την αρωγή όλων σας και την ιδιαίτερη προσπάθεια των υπεύθυνων, το περιοδικό θα εκδίδεται κανονικά, θα βελτιώνεται συνεχώς και θα γίνει μόνιμο και απαραίτητο ανάγνωσμα όλων των μελών, όλων των οικογενειών των Μεγαλοπεριστεριωτών και όλων των φίλων μας και φίλων του β.βλίου.

Η ΣΥΝΤΑΚΤ. ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΩΤΩΝ ' Ο ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ,,

Η ανάγκη επαφής των ξενυπεμένων του χωριού μας οδήγησε τους Μεγαλοπεριστεριώτες που μένουν στα Γιάννινα το έτος 1971 στη σύσταση της Αδελφότητας Περιστεριωτών «ο Άγιος Δημήτριος». Η γενέθλια πρώτη Γενική Συνέλευση έγινε στις 25 Ιουλίου 1971 στο Εργατικό Κέντρο στα Γιάννινα και παραβρέθηκαν είκοσι εννέα μέλη.

Σκοπός της ίδρυσής της ήταν από τη μια μεριά να αποτελέσει «σημείο επαφής» και από την άλλη, να μετατρέψει τη δύναμη της αγάπης προς την ιδιαίτερη πατρίδα (το χωριό μας) σε κάθε μορφής βοήθεια και συμπαράσταση. Από τη σύστασή της και δώδε πρόσφεραν της υπηρεσίες τους στη Διοίκηση της Αδελφότητάς μας διαδοχικά οι παρακάτω,

Α) Πρόεδροι: Κων)νος Αθ. Παππάς (1971 — 1973), (1973 — 1975), (1975 - 1977), (1977 - 1979), (1979 — 1981), (1981 — (1984). Για την προσφορά του αυτή, επί δεκατρία συνεχή χρόνια πρόεδρος, η Γενική Συνέλευση των μελών στις 22.1.1984 τον ανακήρυξε επίτιμο πρόεδρο της Αδελφότητας Περιστεριωτών. Ιωάννης Β. Κολιάς, (1984 - 1986), (1986 - 1988).

Β) Μέλη των Διοικητικών Συμβουλίων: Ιωάννης Αθ. Παππάς, Γεώργιος Ι. Καζάκος, Ελευθέριος Γ. Κώττης, Χρήστος Ι. Καζάκος, Δημήτριος Β. Θεοδωράκης, Ιωάννης Χρ. Λαγός, Ελευθέριος Γ. Θεοδωράκης, Γεώργιος Αθ. Κουτσιουρούμπας, Ευάγγελος Γ. Κώττης, Γεώργιος Αθ. Μπασούνας, Μιχαήλ Β. Παππάς, Ιωάννης Μ. Κολιάς, Χρήστος Γ. Κολιάς, Γεώργιος Κ. Τάσσης, Βασίλειος Ι. Ζιώγος, Αθανάσιος Κρομμύδας, Ασπμούλα Κ. Παππά, Αικατερίνη Μπακογιάννη, Ιωάννης Γ. Σιώμος, Βασίλειος Δ. Σιώμος, Ιωάννης Αθ. Τάσσης, Ιωάννης Κ. Κολιάς, Δημήτριος Χρ. Λαγός, Κων)νος Δ. Τσιαντής, Αθηνά Καραφή - Τέλη, Βασίλειος Ε. Σκότρας, Δημήτριος Γκόης, Νικόλαος Χρ. Λαγός.

Κεντρικός στόχος της δραστηριότητας όλων των Διοικητικών Συμβουλίων ήταν το χωριό μας. Με οδηγό το καταστατικό και τη δραστηριότητα των μελών της η Αδελφότητά μας συνέβαλε στη συναδέλφωση των Περιστεριωτών και ενέπνευσε στα μέλη της την αγάπη προς το χωριό μας. Υπήρξε συμπαράστατης και αρωγός προς τα κατά καιρούς Κοινοτικά Συμβούλια για τα ζητήματα του

χωριού. Ενίσχυσε την κατασκευή διαφόρων μικρών κοινοφελών έργων στο χωριό, στην εκκλησία, στο σχολείο. Για πολλά χρόνια καθιέρωσε βραβεία στους Άριστεύοντες μαθητές, του Δημοτικού σχολείου, του Γυμνασίου και των Ανωτάτων σχολών. Συμπαράσταθη και ενίσχυσε πολλούς συγχωριανούς μας που είχαν ανάγκη. Συνέδραμε και ενίσχυσε την ποδοσφαιρική ομάδα του χωριού. Οργάνωσε εκδρομές, θεατρικές παραστάσεις στο χωριό, συνεσιάζσεις και χορούς στα Γιάννινα και διάφορες εκδηλώσεις στο χωριό σε συνεργασία με τον τοπικό εκπολιτιστικό Σύλλογο. Συνέβαλε αποφασιστικά και δραστήρια στην επαναδραστηριοποίηση του Ποδοσφαιρικού Αθλητικού Ομίλου «ΑΕΤΟΣ» Περιστερίου. Διοργάνωσε γραφείο στα Γιάννινα και λειτούργησε χορευτικό τμήμα με χοροδιδάσκαλο τον συγχωριανό μας θεόδωρο Φίνο με διάφορες εκδηλώσεις. Για πρώτη φορά το καλοκαίρι του 1986 οργάνωσε παιδική θεατρική παράσταση.

Η τράπεζα αίματος που επίσης λειτουργεί από το 1977 στο Νοσοκομείο Ιωαννίνων, περιμένει την εθελοντική προσφορά αίματος των συγχωριανών μας, που έχει στόχο την αντιμετώπιση κάθε ανάγκης σε αίμα των Περιστεριωτών Πανελλαδικά.

Πολύτιμη συμβολή στα επιτεύγματα της αδελφότητας είναι η συνεισφορά όλων εκείνων των μελών που κάλυψαν τις οικονομικές ανάγκες της Αδελφότητάς μας.

Με την έκδοση του περιοδικού «Λάκμος» η Αδελφότητα μπαίνει σε μια καινούργια πορεία.

Όλοι όσοι με οποιοδήποτε τρόπο συνέβαλαν στην έκδοση αυτή και ιδιαίτερα τους συγγραφείς και την συντακτική επιτροπή, το Διοικητικό Συμβούλιο ευχαριστεί θερμά.

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΟΥ

ΚΩΝ/ΝΟΥ ΑΘΑΝ. ΠΑΠΠΑ, Ιατρού

Αυτό που θα γράψω σαν ιστορία του χωριού μου είναι:

1) Από ότι υπάρχουν σαν σημάδια στο ίδιο το χωριό μου, 2) από αφηγήσεις των γερόντων γαλιότερα, σαν ήμουν νιός και μου άρεσε να τους ακούω να μολογάν για το χωριό μου, 3) από ιστορικά ντοκουμέντα της εποχής της Τουρκοκρατίας και 4) από προσωπικές εμπειρίες από της παιδικής μου ηλικίας μέχρι σήμερα.

Ύστερα από τα παραπάνω, η ιστορία του χωριού μου θα χωριστεί σε περιόδους:

Πρώτη: Των προχριστιανικών χρόνων.

Δεύτερη: Των χρόνων από της επικρατήσεως της χριστιανικής θρησκείας, Ρωμαιοκρατίας, Βυζαντινή Περίοδος.

Τρίτη: Των χρόνων της Τουρκοκρατίας

Τέταρτη: Από της Επανάστασεως του 1821, μέχρι της Απελευθερώσεως 1912 - 1913.

Πέμπτη: Από της Απελευθερώσεως 1912 - 1913 μέχρι των ημερών του Ιταλο - Ελληνικού πολέμου (Αλβανικό έπος) όπως συνηθίζουν να το λένε.

Έκτη: Των χρόνων από 1941 μέχρι σήμερα.

Το χωριό Προισγόλι παλιά — Περιστέρι σήμερα — Μικρό και Μεγάλο, είναι χτισμένο στους πρόποδες του βουνού Περιστέρι και σε έκταση μεγάλη, με σύνορα εκτεταμένα. Το έδαφος είναι κατωφέρειες με την πιο ψηλή κορυφή του βουνού 2295 μέτρων ύψους, με το όνομα Τσουκαρέλα.

Όλη η έκταση διακρίνεται σε βουνοκορφές που σιγά σιγά ή και απότομα χαμηλώνουν με κατεύθυνση πάντα προς τα κάτω όπου και συναντιώνται χαμηλά με το ποτάμι Άραχθος (το Μεσοβίτικο). Ανάμεσα στις βουνοκορφές αυτές βρίσκονται χαραδρώσεις ή και οροπέδια πού και που. Τόπος πετρώδης με απότομες πλαγιές που αρκετές είναι και απάτητες όπως τα Κακά Στεφάνια που

συνορεύουν με την τοποθεσία Μπλάτιστα, σ' όλη αυτή την έκταση βρίσκονται νερά, πηγές, μερικές μεγάλες με μπόλικο νερό που κατεβαίνει ορμητικά τον χειμώνα και χύνεται στο ποτάμι και το καλοκαίρι το χρησιμοποιούν οι κάτοικοι για πότισμα των χωραφιών τους. Υπάρχουν και άφθονες μικρότερες πηγές σκόρπιες σ' όλη την έκταση του χώρου που το χειμώνα ενώνονται στην καρπφόρα με άλλες και σχηματίζουν ρεματιές με πολλά νερά κι αυτές επίσης σμίγουν στο ποτάμι.

Τρεις είναι οι πιο μεγάλες πηγές που τροφοδοτούν χειμώνα – καλοκαίρι, τον Άραχθο. Η Κουτσοχερού που βγαίνει στη χαράδρα ανάμεσα Μπλάτιστα και Μπιστρόφι με πολύ νερό. Πιο κάτω από τις πηγές αποτελεί και το όριο μεταξύ Μικρού και Μεγάλου Περιστερίου. Η Πρόγονη που βγαίνει στη βάση απ' τα Κακά Στεφάνια και σχηματίζει το σύνορο, από τις πηγές της μέχρι το ποτάμι, με τη Μικρή Γότισσα. Η τρίτη πηγή είναι στο χώρο του Μικρού Περιστερίου και τη λεν «Στα Νερά» και είναι ανάμεσα στις συνοικίες Μπουρντανέλι και Γερακάρι, λέγονται Μπάρα και Μουσκλάσα.

Από τα πολλά νερά το χωριό είχε πάρει το όνομα Βάλτιστα, επειδή έχει καίριο θάλτο, το Λειβάδι Κάτω και το Λειβάδι Πάνω όπου φυτρώνουν και καλάμια όπως στο θάλτο της Λίμνης των Γιαννίνων. Όταν κατακτήθηκε και το χωριό μας από τους Τούρκους αυτοί το όνομα Βάλτιστα το μετέφρασαν, στα Τούρκικα Προσγόλι που θα πει τόπος ή χωριό με πολλά νερά. Τα Προσγόλια συνορεύουν: Δυτικά με τα χωριά: Δεμάπι, Πέτρα, Χρυσοβίτσα, θόρεια με Ανθοχώρι και με τα βουνά του χωριού Χαλίκι, ανατολικά με τα βουνά του χωριού Συρράκου και νότια με την έκταση του χωριού Μικρή Γότισσα.

ΤΑ ΓΝΗΣΙΑ ΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΠΡΟΣΓΟΛΙΟΥ

Άρχονται εκ του ποταμού Μετσόβου βορείου μέρους και συνόρου με το Τσιφλίκιον, Κουρσοβίτσα, αφίνουσα προς τα αριστερά το χωράφιον του δημοσίου όπερ εργάζεται ο Νικόλαος Μήτσος Μπροσκολίτης και προς τα άνω αφίνουσα προς τα αριστερά το εις θέσιν Λέκοϊα χωράφιον του δημοσίου όπερ εργάζεται ο Βασίλειος Δούτσος και κατά την κατεύθυνσιν του ρου του χειμάρου του ονομαζομένου Κολορίδα και προς τα άνω λαμβάνουσιν προς τα αριστερά το χωράφιον του Δημοσίου, όπερ εργάζεται ο Βασίλειος και Χρήστος Δέρης, εκείθεν διευθύνονται κατ' ευθείαν εις θέσιν

ράχη Καλογρηά εκείθεν διέρχονται άνω του ολίγου κάτω κειμένου ρου του χειμάρρου ως και άνω της θέσεως της ονομαζομένης Λακώματα εκείθεν προς τα άνω εκ πέραν μέρους Κατοκογιάννη προς τα άνω επί της κορυφής του όρους διευθύνονται εις το τέλος των χωραφιώντου δημοσίου των κειμένων εις θέσιν Σεκλώρα ή Σελτούρα, την υπαγομένην εις το Τσιφλίκιον Κουρσοβίτσα, εκείθεν με την κατεύθυνσιν της ειρημένης κορυφής λόφου προχωρούσιν εις το παλαιόν χωράφιον του δημοσίου του Γεωργίου Μπογά, Μπροσκολίτου, εκείθεν κατά την γραμμήν της διανομής των υδάτων εντεύθεν της κρίνης δόκου της ούσης διαχωριστικής γραμμής συνόρων με το Τσιφλίκιον Κουρσοβίτσα και Πέτρα, εκείθεν κατ' ευθείαν διευθύνονται εις δυο μεγάλους οβελίσκους — δυο μεγάλους ορθίους λίθους — και πάλιν κατ' ευθείαν εις τας θέσεις Πέρν) Πύργος) και Γιαννακό, εκείθεν στρέφοντο ολίγον επί τι προς τα αριστερά και κατ' ευθείαν προς τα κάτω προχωρούσιν εις το τέλος του χωραφιού Γιάννη Τόδουλου εκ Πέτρας, προς τα κάτω εις τας στάνας) στρούγγες) του Παπακυριάκη εκ Πέτρας, εκείθεν έτι προς τα κάτω και άνω της ρούσης Τσιουκαπέλη της κειμένης εν τω μέσω του Λάκου του ρου του χειμάρρου του συνορευομένου με το Τσιφλίκιον Δεμάτι διευθύνονται κατ' ευθείαν εις το μέγα λιθάρι, Τσιουμπάρι, εκείθεν άνωθεν του δρομίσκου δευθύνονται επάνω εις το χωράφιον του Δημοσίου του Γιάννη Κρούμη Προσκολίτου, εκείθεν προς τα αριστερά το κουρίου) δασίλιον) και χωράφιον του Δημοσίου του Γιάννη Λούρου, υπερπηδώνσιν τον ρουν του χειμάρρου και κατ' ευθείαν εις Καφάλαν, κατ' ολίγον άνω εις το άνω μέρος της θέσεως Δισλα — Κερασιά, εκείθεν με την ευθυγράμμιση του του λάκου του κειμένου εντεύθεν της θέσεως Τσιούκας, διευθύνονται εις Φαρμακόλακο, εκείθεν προς τα κάτω κατ' ευθείαν υπερπηδώνσιν τον ειρημένον ποταμόν, Μετσόβου και με την κατεύθυνσιν του εις το δυτικόν μέρος κειμένου ρου του χειμάρρου «Γούρά», συνόρου με το χωρίον Γότιστα, κατ' ευθείαν προς τα άνω ακολουθούσιν την σύναξιν των υδάτων και εκ του μέσου των δυο πηγών ύδατος γνωστών υπό το όνομα «Προγόν» περνώνσι εις το μέσον των άνω κειμένων τριών χειμάρρων και προς τα άνω διέρχονται εις τον λόφον της θέσεως Βιρσέλα και έτι προς τα άνω εις τον άλλον όστις) λόφος) εβγαίνει) διήκει) εις εν σημείον ένθα ενώνονται τα τσιφλίκια, Γότιστα, Προσγόλιον και Συρράκου, εκείθεν υπερπηδώνσιν τους αντίκρυ λόφους τους ονομαζομένους Πνακούλα και Αρόπ, σύνορον με το χωρίον Συρράκου και Νότιον) Μεσημβρινόν μέρος) και χωρούσιν εις την κριμνώση ράχην) ακρά-

ρειαν) ακολουθούντα δε την διανομήν της γραμμής των υδάτων της ειρημένης ράχεως) ακρορείας) και διερχόμενα αναμέσον των θέσεων «Στροκάμπο» και «Μπισδρόφ» αφίνουσι εις Συρράκον μένον τον λόφον) κορυφήν ονομαζόμενον Σκαφίδ ένδα ευρίσκεται το φυλάκιον πηδῶσιν άνω των κρημνών ους σχηματίζει ο ειρημένος λόφος εις τα περί αυτών και την ευθείαν κατεύθυνσιν μιας ευθείας γραμμής προς τα άνω χωρούσιν εις την ράχην) ακρόρεια) του υψηλῦ λόφου) κορυφής) ενόματι Περιστέρι «Τσουκαρέλα» την διαχωρίζουσαν τα όρια της Ελλάδος, εκείθεν άνωθεν της ράχεως της ονομαζομένης με το όνομα «Στήνια» της βλεπούσης προς το ανατολικόν μέρος ην σχηματίζει ο ειρημένος λόφος) κορυφής) ακολουθούσιν την γραμμήν της διανομής των υδάτων και εκ της εις το τέλος αυτών ολίγον υψηλής) υψηλούτσικης) ράχεως) ακρορείας) στρέφονται προς βοράν και προς τα κάτω χωρούσιν εις τον σύνορον με τσιφλικίον Δερμπεντίσταν και ανατολικόν μέρος τοίχον τον κείμενον εις το τέλος του λάκκου, ον σχηματίζει το ειρημένον όρος «Περιστέρι» εκείθεν εις τον κριμνόν τον κείμενον εις το τέλος του άλλου όρους του ονομαζόμενου «Γιαννάκη Περιστέρι» και εκ των θέσεων «Πριπόργια» κατ' ευθίαν εις την θέσιν καλμάνσα — στεφάνη εκείθεν κατ' ευθείαν προς τα άνω φθάνουσι εις την θέσιν «Χονδράλκα», εκείθεν κατ' ευθείαν προς τα άνω φθάνουσι εις την ράχην του λόφου) ακρόρειαν) την ονομαζομένη «Παλπομονάστερον» εκείθεν λαμβάνουσι την γραμμήν της διανομής των υδάτων της ειρημένης ράχεως) ακρορείας) Παλπομονάστηρο» της διευθυνομένης προς βοράν χωρούσι κατ' ευθείαν εις Φαρμακόλακον, εκείθεν προς τα κάτω εκ του άκρου) όχθης) της εντός του Τσιφλικίου Δερμπεντίστης θέσεως πάτωμα προς τα κάτω υπερπηδῶσιν τον δρομίσκον τον ερχόμενον εκ της ειρημένης θέσεως πάτωμα και πίπτουσιν εις την θέσιν «Γρέκ». Εκείθεν πάλιν κατ' ευθείαν προς τα κάτω εις θέσιν γρούσπα Βαθιανάνες ήτοι εις τους τέσσαρας λάκκους και έτι προς τα κάτω αφίνουσα προς τα αριστερά το ανοικτόν πεδίον «Μεϊνδάλακ — Πλατείαν) το ονομαζόμενον Λάκκα Δούτσι και κατ' ευθείαν εις τον λόφον, εκείθεν προς τα κάτω αφίνουσι προς τα αριστερά το κουρίον) Δασίλιον) του Τσιφλικίου Προσγόλι και το κάτωθι αυτού) του κουριουή χωράφιον του δημοσίου του Κώστα Χρήστου Δούτσι αφίνουσι προς τα δεξιά το χωράφιον του Δημοσίου του Χρήστου Γιωτάκη εκ Δερμπεντίστης και προς τα κάτω διευθύνονται εις την εν τη θέσει Σαράντα ράχες θέσιν «Γκορτσιά» δρόμο εκείθεν με την ευθυγρα-

μίαν του λόφου αφίνουσι προς τα αριστερά το χωράφιον του δημοσίου του Αποστόλου Γιάννη Τσιώλη και το κουρίον) δασίλιον) του δημοσίου του Κώστα Σταύρου και αδελφών του εκείθεν πεδῶσιν εκ του ειρημένου Κουρίου — συνόρου με Κουρσεβίτσαν και βορείου μέρους — ακολουθούσιν, μέχρι αποστάσεως τινός τα κάτωθι του ειρημένου κουρίου αυλάκιον ύδατος και προς τα κάτω διευθύνονται εις τον ρουν του χειμάρρου τον αναμέσου των δυο χωραφίων του δημοσίου άτινα εργάζεται ο Γεωργάκης Χρήστου, ήτοι εκ των ειρημένων χωραφίων αφίνουσι το μέν εν εις την Κουρσοβίτσαν το δε έτερον εις το Προσγόλιον και κατ' ευθείαν πίπτουσι εις τον ξηρόν ποταμόν, διανύουσιν δε τον ειρημένον ποταμόν μέχρι αποστάσεως τινός και διευθύνονται εις τον αυλάκα του ύδατος τον κείμενον εις το τέλος των χωραφίων του δημοσίου άτινα εργάζονται οι εκ Προσγολίου Χρήστος Μήτρου Σταύρου και Βασίλειος Σταύρου και με την κατεύθυνσιν του ειρημένου αυλάκα του ύδατος) υδραύλακος) διευθύνονται εις τον ξηρόν ποταμόν) Ξηροπόταμον «Γούρα» εκείθεν με την κατεύθυνσιν του άνω του ειρημένου ποταμού κειμένου στέρου υδραύλακος αφίνουσι προς τα δεξιά τα έμπροσθεν) προ αυτού) του υδραύλακος χωράφια του δημοσίου άτινα εργάζονται ο Κώστας και ο Χρήστος Θύμιου εκ Κουρσοβίτσας, εκείθεν προς τα άνω αφίνουσι προς τα αριστερά τα εν τη θέσει «Πότσιαρ» χωράφια του δημοσίου του Τριανταφύλλου Δούση και Γιάννη Τσιώλη, υπερπηδῶσι τον ρουν του χειμάρρου και αφίνουσι εις τα αριστερά το εν τη θέσει αυτή ευθυγραμμία χωράφια οικίαν και κουρίον) δασίλιον) του δημοσίου των Αθανασίου και Γεωργίου και με την κατεύθυνσιν του έμπροσθεν αυτών υδραύλακος διευθύνονται εις την κρίνην «Χουχλαστή» εκείθεν πάλιν με την ευθυγραμμίαν του υδραύλακος λαμβάνουσι προς τα αριστερά το χωράφιον του δημοσίου Κώστα Κολιογίδα) Κολοβίδα) και κατ' ευθείαν εις την κρίνην βρύσην Κριγιάρ εκείθεν αφίνουσι προς τα αριστερά χωράφιον του Δημοσίου του Βασιλείου Αγγέλη Προσγολίτου, αφίνουσι προς τα δεξιά το χωράφιον του Δημοσίου του Αποστόλου Αθανασίου Μήτη και προς τα αριστερά το του Μήτρου Μπενέκα και κατ' ευθείαν προς τα κάτω διευθύνονται εις τον ποταμόν Μετσόβου εκείθεν υπερπηδῶσιν τον ειρημένον ποταμόν μένου χωράφιον του Δημοσίου του Νικολάου Μήτη θεωρηθησόμενον αρχίν ορίων.

Ότι ακριβές μεταπεφρασμένον αντίγραφον εξαχθέν εκ του εις το άρχεται ημών βιβλίου εν μεταφράσει δημοσίων κτημάτων της:

προκατόχου Τουρκοκυβερνήσεως υπό χρον. έτους (308) 1822 παραληφθέντος συνεπεία διο Οικ. Εφορείας Ιωαννίνων.

Ιωάννινα τη 9 Οκτωβρίου 1937

Ο Ερμηνευτής Πρωτοδικείου Ιωαννίνων

Χ. Λογοθέτης

Ότι ακριβές αντίγραφον εξηγμένο εκ του εις χείρας του ευρισκομένου επισήμου τοιούτου.

Εν Ιωαννίνοις 9 Οκτωβρίου 1937

Ο Πρόεδρος της Κοινότητας Μεγ. Περιστερίου

ΠΡΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

Στο χωριό υπάρχουν τέσσερα ντοκουμέντα, σημάδια που μαρτυρούν πως ο χώρος που κατοικείται σήμερα από τους κατοίκους του, κατοικείτο και προ της επικρατήσεως της χριστιανικής θρησκείας, ήτοι επί των χρόνων της πολυθείας — ειδωλολατρίας. (Εν τούτοις και η χριστιανική διδασκαλία ή η διδασκαλία του Χριστού όπως θα έπρεπε σωστότερα να εκφράζεται, σήμερα όπως την παρουσιάζουν οι εκπρόσωποί της δεν απέχει καν πολύ της ειδωλολατρίας. Θα ήταν πάρα πολύ δύσκολο πράγμα το ξεκαθάρισμά της, της πραγματικής διδασκαλίας των λόγων του Χριστού από της σημερινής παρουσιάσεως πραγματικής τοποθετήσεως ταύτης σαν ανθρωπίνης θρησκείας). Οι τέσσερες αυτοί χώροι είναι οι παρακάτω:

Πρώτος: Το σημερινό χωριό Μεγάλο Περιστέρι είναι κτισμένο και κατοικείται κατά συνοικίες, 9 συνολικά. Αυτές αρχίζοντας από το βορειότερο άκρον και χαμηλότερο, προς το νοτιότερο, και υψηλότερο είναι κατά σειρά οι παρακάτω:

Πρώτη: η συνοικία Λειβάδι Κάτω. Δεύτερη: η συνοικία Σκάλια. Τρίτη: η συνοικία Ζηνάπολη. Τέταρτη: η συνοικία Λεφτοκαριά. Πέμπτη: η συνοικία Μπαρραμπάτσι. Έκτη: η συνοικία Ιτιά. Έβδομη: Καλύβια με Πλάκα. Όγδοη: Λειβάδι Επάνω, σημερινό Καρυόφυλλον. Ένατη Αρκουδίτσι, σημερινό Αμπελάκια.

Η τρίτη συνοικία ονομάζεται από παλιά μέχρι σήμερα Ζηνάπολη και δεν έχει αλλάξει μέχρι τώρα ονομασία. Δηλαδή πόλις του Ζηνός, (Διός). Αυτή την εξήγηση την άκουσα από τον μακαρίτη δάσκαλο του χωριού μας, σαν ήμουν στο Δημοτικό Σχολείο, Χρήστο Δεβελέγκα, τον πατέρα του στρατηγού Βασίλη Δεβελέγκα που ζει σήμερα.

Δεύτερο σημάδι είναι η τοποθεσία Καστρί, δηλαδή Κάστρο μι-

κρό (φρούριο). Υπάρχει εκεί στους βράχους που είναι χτισμένα τα σπίτια των Θεοδωράκηδων και βρίσκονται ίχνη τείχους, μικρού βέβαια, γι, αυτό και λέγεται Καστρί (Καστράκι = μικρό κάστρο) που θα το χρησιμοποιούσαν οι κατοκούντες κοντά σαν πρώτο καταφύγιο, σε περίπτωση ανάγκης.

Τρίτο σημάδι πως κατοικείτο η περιοχή στους ειδωλολατρικούς χρόνους είναι τα σημάδια του κάστρου του υψώματος Γραδέτσι, σήμερα μέρος της Μικράς Γότιστας. Το ύψωμα αυτό δεσπόζει ολοκλήρου της περιοχής και ήταν ένα είδος φυσικού οχυρού. Από τις τρεις πλευρές του Ανατολική, Νότια και Δυτική με αποτόμους γκρεμούς και από την βόρεια πλευρά προστατεύετο με το τείχος, ίχνη του υπάρχουν, και σήμερα και μάλιστα καθώς το αντικρύζει κανένας από την πλευρά του χωριού μου φαίνονται καθαρά τα ίχνη του τείχους ιδία με κυάλια.

Αυτό το ύψωμα Γραδέτσι το επισκέφθηκα τρεις φορές. Την πρώτη σαν μαθητής της τελευταίας τάξης του Δημοτικού Σχολείου που μας πήγε εκδρομή ο δάσκαλός μας Χρήστος Δεβελέγκας, τη δεύτερη σαν μαθητής του Σχολαρχείου Μεγ. Γότιστας το 1926, και την τρίτη σε μια εκδρομή σε γιορτή του ευρισκομένου στην κορυφή παρεκκλησίου νομίζω στις 8 Σεπτέμβρη σαν ήμουν φοιτητής. Εκεί επάνω υπάρχει ένα μικρό οροπέδιο και στο κέντρο του ισώματος αυτού υπάρχει πηγάδι, θα το είχαν ανοίξει για κατάσταση ανάγκης σε περίοδο πολιορκίας.

Τέταρτο σημάδι: Στη θέση Πλαγιά — στη δυτική πλευρά του χωριού και κοντά στο ποτάμι, το Μεσοβίτικο, υπήρχαν, ίσως να υπάρχουν ακόμα, ακνάρια δημόσιου δρόμου από της εποχής των Ρωμαίων — άκουσα να λένε για την Εγνατία ή παρακλάδι της που έρχονταν από το ντιλιάσινο, τοποθεσία της Μικράς Γότιστας. Οι αρχαιολόγοι μας το πουν. Εγώ θυμήθηκα καλύτεριμ στην θέση Λοχάριο του χωριού μας σαν συνέχεια αυτού του δρόμου που έρχονταν από την πλευρά της Γότιστας.

Άλλα σημάδια που να δείχνουν πως κατοικείτο το μέρος αυτό και προ των χριστιανικών χρόνων δεν μπόρεσα να βρω και να συγκεντρώσω κι' ο λόγος είναι πως στερούμαι ειδικευση στην αρχαιολογικήν Επιστήμην για να μπορέσω να τα διακρίνω. Αυτά είναι των Αρχαιολογικών υπηρεσιών και φορέων και να διαπιστώσει αν υπάρχουν αρχαιολογικά μνημεία και να αξιολογηθούν. Όπως παρακάτω θα αποδειχθεί η περιοχή μας ήταν, όχι μόνον απλά κατοικημένη, αλλά πυκνοκατοικημένη με δάση πυκνότητα και με δέντρα πελώριων διαστάσεων.

.. (Συνεχίζεται)

«Τα λαϊκά πανηγύρια στο Μεγάλο Περιστέρι»

Άννα Δημ. Παππά, δασκάλα

Στο Μεγάλο Περιστέρι, το μεγαλύτερο χωριό της περιοχής Μετσόβου, η θρησκευτικότητα των κατοίκων του βρίσκεται σε υψηλό επίπεδο ακόμη και σήμερα. Τις Κυριακές και τις άλλες γιορτές, γέροι, γριές, γυναίκες, άντρες και παιδιά παρακολουθούν τη Θεία Λειτουργία. Κι ο μεγάλος αριθμός των εξωκλήσιών φανεώνει τη θρησκευτικότητά του. Εκεί στα εξωκλήσια λειτουργούνται όλοι οι κάτοικοι του χωριού, τρώγουν και διασκεδάζουν στα σπίτια των συγγενών τους, γιατί κάθε συνοικισμός, που έχει εξωκλήσι, κείνη την ημέρα, γιορτάζει και παίρνει την όψη πανηγυριού. Τούτο συμβολίζει το δεσμό τους προς την Ελληνοχριστιανική παράδοση του τόπου μας.

Είχαν την συνήθεια, στη γιορτή του Μαχαλά τους (συνοικισμός τους) να καλούν τους στενούς τους συγγενείς και φίλους τους σε τραπέζι στο σπίτι.

Τους άντρες καλούσε ο νοικοκύρης του σπιτιού. «Κώστα», ή «Θανάση», ή «Γιάννη»... να περάσεις και λίγο από το σπίτι. Σήμερα το καλεί η μέρα. Γιορτάζ' ο Μαχαλάς μας. «Είμαστε στα έξοδα».

Τις γυναίκες τις καλούσε η νοικοκυρά του σπιτιού. «Γιώργαινα, ο αφέντ'ς είπε κι εσύ και το παδίς' θα φάμε σήμερα στ' αρχοντικό μας. Χρονιάρια μέρα είναι και γιορτάζ' η εκκλησιά μας. Έτσι σε καρτερώ».

Αφού τους καλούσαν όλους, κι όσους ήθελαν μετά το ρχόλασμα της εκκλησιάς, ο νοικοκύρης του σπιτιού και μάλιστα ο γεροντότερος, περίμεναν στη θύρα του σπιτιού τους καλεσμένους. Στην αρχή, ο καλεσμένος συγγενής ή φίλος χαιρετούσε με «τόκα» (χειραψία) το νοικοκύρη του σπιτιού κι αντάλλαζαν κι ευχές: «Χρόνια πολλά, Καλώς σας βρήκα». Ακολουθούσαν έπειτα ένα σωρό ερωτήσεις, για τα παιδιά, τα ζώα... Εκεί που οι ερωτήσεις και το ενδιαφέρον καταντούσαν κουραστικά ήταν οι συναντήσεις των γυναικών.

Μετά την υποδοχή αυτή, τον επισκέπτη οδηγούσαν στο δωμάτιο της υποδοχής, το λεγόμενο «οντά», «μουσαφίρ οντά» αφού

πρώτα έβγαζε, μόλις έμπαινε, τα τσαρούχια του, σαν ένδειξη ευγένειας και φιλοφροσύνης προς τον οικοδεσπότη. Έτσι, ένας - ένας έρχονταν όλοι κι όλες για το τραπέζι. Οι γυναίκες κάθονταν πάντα χωριστά από τους άντρες ή στο ίδιο δωμάτιο ή σε άλλα. Ύστερα από λίγη κουβέντα προσφέρονταν το πρώτο κέρασμα. Το λουκούμι με κρύο νερό. Κι έπειτα ρακί (τσιπούρο από την απόσταξη των στεμφύλων).

Μαζί με το τσιπούρο προσφέρονταν και μεζές από τηγανίτες, τυρί ασκήσιο, γκίτζα τηγανισμένη με αυγά, γαλοτύρι ψητό, κοκόμενες (καρύδια), σπικώτια τηγανητά και λίγα ζαχαρωτά. Το τσιπούρο προσφέρονταν σε ειδικά παγούρια κι αργότερα σε ρακοπότερα από ψητάρι, στολισμένα από τους τσομπαναραίους του χωριού, έργο σκαλιστής τέχνης και δείγμα της μεγάλης τους υπομονής.

Όσοι άντεχαν στο ρακί, ζητούσαν να πιούν με κούπες ξύλινες για να μπορούν να πίνουν περισσότερο. Πολλές φορές, φίλοι του νοικοκύρη, σπκώνονταν ορθοί, έπαιρναν την κούπα γεμάτη ρακί στο δεξί τους χέρι και σταύρωναν με το δεξί χέρι του παλιού ή του νέου φίλου τους κι έπιναν ώσπου να τις αδειάσουν. Έπιναν με σταυρωμένα χέρια, για να δείξουν με την πράξη τους αυτή, την μεγάλη αγάπη κι εκτίμηση που έχουν ανάμεσά τους. Με το πρώτο ρακί άλλαζαν ευχές και μέσα σε ένα πανδαιμόνιο από κουβέντες και ξεκαρδισμένοι στα γέλια συνέχιζαν το πιoto ως τη στιγμή που έβαζαν τραπέζι.

Σε τέτοιες στιγμές ο νοικοκύρης παρακολουθεί τα πάντα με μάτι ψυχραιμο και προλαβαίνει κάθε παραξήγηση. Γιαυτό όταν έβλεπε ότι οι μουσαφεραίοι του άρχιζαν να μπαίνουν στο κέφι και υπήρχε φόβος παρεξηγήσεων, τότε διάταζε να θάλουν τραπέζι.

Πολλές φορές, αν ήταν ιερέας μεταξύ των καλεσμένων ή πιο γέρος έλεγε: « Άντε, κυρ Κώστα, ήρθε η ώρα, θάλ' το τραπέζι», ή «Δεν σ'κών'ς το ρακί και τα υπόλοιπα, για να μπει το τραπέζ'»;... Για τραπέζι έστρωναν σε τάβλες που τις ονόμαζαν «σουφράδες». Έβαζαν δυο ή και περισσότερες τάβλες ανάλογα με τους καλεσμένους. Στον παπά του χωριού ή και σε γεροντότερους για να τους περιποιηθούν πιο πολύ τούβαζαν μαξιλάρι αργαλίσιο κεντητό, γεμισμένο με καλαμποκόφυλλα ή με κοντόμαλλα, ακρησα για στημόνι. Για πρώτο φαγητό παρουσίαζαν κρέας με φαρόλια ή τραχανά ή με πατάτες. Το φαγητό το έβαζαν σε νταβάδες και σε σαγάνια κι έτρωγαν πολλοί μαζί από ένα σαγάνι...

Ακολουθούσε το πιο βασικό τους φαγητό, η τυρόπιτα με πέτρα, (τα φύλλα της πίτας) που τα άνοιγαν οι νοικοκυρές στο πλαστήρι με τον πετρογιάρι (ξύλο περίπου ένα μέτρο, στρωγγυλό, και έδιναν το ανάλογο πάχος σε κάθε πέτρο σύμφωνα με τη σύσταση της πίτας. Φημίζονται δε οι περιστεριώτισσες για τη γρηγοράδα στο άπλωμα των φύλλων της πίτας. Άλλο φαγητό σε πανηγύρι ήταν η σκωταριά, που την φτιάχνανε εξαιρετικά οι προβατάρηδες (αυτοί που είχαν πρόβατα).

Προσφέρονταν και κρασί! Μα τι κρασί! Κρασί απ' τα στουρναρωτά αμπέλια της «Άγίας Τριάδας»! Γλυκόπιτο, μυρωδάτο, νόστιμο, περίφημο!. Το μαχαίρι απουσίαζε από το τραπέζι. Κρέας ψητό το έπιαναν με τα χέρια, αφού τόριχναν πρώτα λιανισμένο στη μέση από την τάβλα κι έτρωγαν.

Οι γυναίκες δεν κάθονταν σε τάβλα, που ήταν άντρες. Ήταν προσβολή και μεγάλη ντροπή. Σε ξεχωριστές τάβλες έτρωγαν. Ούτε κι αμούστακα παιδιά με τους άντρες. Δεν ξεχώριζαν μονάχα τους νιόπαντρους.

Στην αρχή του φαγητού, εφ' όσον ήταν παρακαθήμενος στο τραπέζι και ιερέας, ο γεροντότερος απ' όλους τους καλεσμένους έλεγε: «Παπά μ' βάλε βλοπτό»! Τότε ο παπάς έλεγε ανάλογη ευχή, έκαναν το σημείο του σταυρού κι όλοι μαζί, άντρες και γυναίκες έλεγαν: «Με την ευχή σου, παπά μου!, καλή ιεροσύνη». Στον νοικοκύρη έπειτα. «Χρόνια πολλά! Καλώς σας βρήκαμε». Στις ευχές αυτές αντεύχονταν, ο νοικοκύρης και στις γυναίκες η νοικοκυρά. «Καλώς ορίσατε». Αν ήταν χείρα, η οικοδέσποινα κι ο γιός της ήταν 16 χρονών και πάνω, αντεύχονταν, ο γιός της διαφορετικά πίδα. Θέση στο τραπέζι έπαιρναν ανάλογα με την ηλικία και την κοινωνική θέση.

Προτού σπikώσουν τις τάβλες ακόμα, αν ήταν παπάς, άρχιζε κανένα δοξαστικό, σαν το «Εν τη Ερυθρά θαλάσση».

Αν δεν ήταν παπάς άρχιζαν, αμέσως το τραγούδι της τάβλας. Τα τραγούδια λέγονταν από δυο χορούς. Στον κάθε χορό ένας ήταν που άρχιζε πρώτος και τραγουδούσε καλά και βοηθούσαν κι οι άλλοι όλοι μαζί.

α) Το τραγούδι της τάβλας.

«Σε τούτ' την τάβλα πούμαστε

σε τούτο το τραπέζι,

τον Άγγελο φιλεύουμε και το Χριστό κερνάμε,

και την Κυρά την Παναγιά, την διπλοπροσκυνάμε
να μας χαρίσει τα κλειδιά, κλεδιά του Παραδείσου.
Ν' ανοίξω τον Παράδεισο, να μπω να σεργιανίσω.

6) Του νοικοκύρη.

Χίλιον καλώς τον βρήκαμε, τούτον τον νοικοκύρη.
με τα καλά του τα κρασιά, με τα γλυκά του λόγια.
Για φάτε πιέτε βρε παιδιά, χαρείτε να χαρούμε,
τούτο τον χρόνο τον καλό, τον άλλο ποιος το ξέρει.
Για ζούμε για πεθαίνουμε, για σ' άλλον τόπο πάμε.

6) Του σπιτιού

Σε τούτ' το σπίτι τ' αφηλό, που μας φιλεύει τώρα,
πέτρα να μην ραγιστεί, λιθάρι να μην πέσει.
Κι ο νοικοκύρης του σπιτιού, ο σπιτονοικοκύρης,
να ζήσει χρόνους εκατό με γιούς και θυγατέρες,
να μπαινοβγαίν' οι δούλοι του, οι φίλοι να μην λείπουν.

Ύστερα από τα τρία αυτά τραγούδια, ο παπάς έλεγε την ευ-
χή: «Χριστέ ο θεός ευλόγησον τα περισσεύματα των πλασμάτων
κλπ.» και με την ευχή: «Χρόνια πολλά» τραβιότανε στις άκρες του
δωματίου. Αν κανένας ήθελε νερό του έδιναν δροσερό νερό με
την οκά (τενεκδένιο δοχείο, που χωρούσε μια οκά νερό) με τενε-
κεδένιο κερούλι ή με «βουτσέλι», βαρελάκι ξύλινο που χωρούσε
1 - 3 οκάδες νερό.

Αυτά τα αγόραζαν από τη «Μπλέα» Μετσόβου, κεντητά και μ'
ένα κερούλι στη μέση. Απ' αυτό έπιναν όλοι, χωρίς να φυλάγονται.
Αν τύχαινε κανένας νάσαι φθισικός (φυματικός), του έδιναν σε
ξεχωριστή οκά.

Μετά το φαγητό, η νοκοκυρά βοηθούμενη από τις νυφάδες της
και συγγενεικές κοπέλλες, σήκωνε το τραπέζι. Μα το κέφι συνε-
χιζόταν για πολλές ώρες κι η πλόσκα με το γλυκό ντόπιο κρασί
γύριζε από στόμα σε στόμα.

Άρχιζαν τώρα τα δίστιχα τραγούδια μια παρέα άντρες και μια
παρέα γυναίκες και συναγωνίζονταν πια παρέα δε θα βρει το
δίστιχο και θα σταματούσε.

- 1) Ο ήλιος βοιλεύει κι η μέρα σώνεται
κι ο νους μου από τ' εσένα δε συμμαζώνεται.
- 2) Της χήρας το προσκέφαλο μυρίζεις από κυδώνι,
θα πάω κι εγώ να κοιμηθώ να μου διαβούν οι πόνοι.

Από σεβντά δεν ήξερα δεν ήμουν μαθημένος
και τώρα που μπερδεύτηκα πως έγινα ο καημένος

Μια μαύρη πέτρα του γιαλού θα βάλω προσκεφάλι,
γιατί δε φταίει το κορμί μου φταίει το κεφάλι.

Δεν ήσουν συ που μόλεγες, αν δε με δεις πεθαίνεις
Τώρα με βλέπεις και περνώ και δε μου συντυχαίνεις

Έβγα στο παραθύρι να δεις τον ουρανό
πως παίζει το φεγγάρι με τον Άυγερινό.

Τον ουρανό κάνω χαρτί, τη θάλασσα μελάνι.
Να γράψω τα παράπονα και πάλι δε μου φτάνει.

Ψηλό μου κυπαρίσι λιγάει η κορμάδα σου
το ποιός θα σου γλεντήσει την εμμουρφάδα σου.

Εσύ στο παραθύρι κι εγώ διαβαίνοντας
ρίζε μου το μαντήλι για νάρθω παίζοντας

Εσύ 'σαι κι άλλη μια σε τούτη τη γειτονιά
Τα κάλλη σου κυρά μου δεν τάχει άλλη καμιά.

Το σπίτι κατά την ημέρα της γιορτής του μαχαλά τους ήταν ασπρισμένο με ασβέστη. Μέσα στο δωμάτιο της υποδοχής, έστρωναν στρωσίδια και μάλιστα στείρες βελέντζες (δηλαδή χωρίς φλόκια) και κράμια (μάλλινα αργαλίσια στρωσίδια). Στις γωνίες βάζανε και μάλλινα κεντητά αργαλίσια μαξιλάρια. Αν όμως ήταν χειμώνας, έκαιγε φωτιά με κούτσουρα πουρναρίσια ή δέντρινα (φυλλοβόλα βελανιδιά).

Τα υπόλοιπα ρούχα του σπιτιού, ήταν μαζεμένα προσεκτικά στο γοίκο (μπόγος ρούχων), πάνω στο σεντούκι ή στην κασέλα της Κυράς.

Αν είχε κι άλλους γοίκους στο δωμάτιο, τούτο ήταν δείγμα ότι βρίσκονται στο σπίτι, δυο ή τρεις νυφάδες και πεθερά.

Τα συνοικιακά αυτά πανηγύρια, έτσι τα έλεγαν, κρατούσαν μια μέρα. Και τα περισσότερα γινότανε σ' εποχή, που να έχουν

κάτι να ευχαριστήσουν τον κόσμο. Έτσι, γίνονταν τα εξής πανηγύρια στο χωριά.

- α) Του Αγίου Δημητρίου, στο συνοικισμό «Λιθάδι Επάνω».
- β) Των Ταξιαρχών και Άη Γιουργιού στο συνοικισμό «Αρκουδίτσι».
- γ) Της Αγίας Βαρβάρας, στο συνοικισμό «Ιτιάς»
- δ) Του Αγίου Βασιλείου, «Λούτσα – Σκάλια».
- ε) Του Αγίου Ιωάννου (7 Γενάρη) συνοικισμός Πλάκας
- στ) Των Αγίων Θεοδώρων συνοικισμός «Ζηνάπολη»
- ζ) Των Αγίων Πάντων συνοικισμός «Μπαρμπάτσι – Ιτιά»
- η) Της Αγίας Παρασκευής συνοικισμός «ΛΙΒΑΔΙ ΚΑΤΩ»

Ο χαρακτήρας των λαϊκών αυτών πανηγυριών ήταν καθαρά Ηπειρωτικός.

Πολλές φορές, όταν υπήρχαν όργανα (βιολιά, οργανοπαίχτες) χόρευαν γενικό χορό κάτω από τα γέρικα πουρνάρια στο χώρο του εξωκλήσιού τους, τους χορούς της αρεσκείας τους. Όταν όμως δεν είχαν βιολιά, χόρευαν τραγουδώντας με το στόμα, μια φοράι μισοί, μια φορά οι υπόλοιποι. Με τα βιολιά, πρώτοι έμπαιναν στο χορό, οι πιο μεγάλοι στην ηλικία, στα χρόνια, όπως έλεγαν. Έφερναν μια γυροβολιά για το καλό κι ύστερα κάθονταν στην άκρη για να καμαρώσουν τα λεβεντόκορμα νειάτα του χωριού τους.

Και σαν εκδήλωση αγάπης στο χορευτή είχαν το κέρασμα στα βιολιά. Προσπαθούσαν όμως να είναι όσο το δυνατό πιο κούβαρ-ταλίτικο το κέρασμα.

Αυτά για τα λαϊκά πανηγύρια στο Μεγάλο Περίστερι.

Τέτοια λαϊκά πανηγύρια, φανερώνουν την κληρονομιά μας, την φυσιογνωμία μας και ανταποκρίνονται σε βαθύτερες ψυχικές διαθέσεις του λαού μας. Κίνητρο για την περιγραφή τους, είναι η αγάπη μου για τη Γενέθλια Γη του πατέρα μου Δημήτρη Ιωάν. Παππά και θεωρώ χρήσιμη σαν Ηπειρωτοπούλα Δασκάλα, τη διάδοση των λαϊκών αυτών πανηγυριών, στην εποχή μας, που δεν έχει μείνει αδιαπάρακτος κανένας τρόπος της παλιάς ζωής. Στην προσπάθειά μου αυτή, με βοήθησαν γέροντες Περιστεριώτες, η θεία μου Ελένη Κ. Παππά και η Σοφία Γ. Πλατή.

ΑΥΤΑ ΠΟΥ ΧΑΣΑΜΕ

ΚΩΣΤΑΣ ΕΥΑΓΓ. ΖΩΝΙΟΥ, αργυροχόου

Με το τέλος της δεκαετίας του πενήντα (μιλάω εδώ για το χωριό μας), μπήκαμε σ' έναν άλλο τρόπο ζωής, με πίοτερα αστικά στοιχεία.

Αρχίσαμε να βγαίνουμε σιγά — σιγά από τον κλειστό, ποιμενικό τρόπο ζωής, που κάναμε ίσα με τότε. Και από τότε ο μόνιμος πληθυσμός του χωριού μας μειώνεται συνεχώς.

Κάμποσες οι αιτίες αυτής της αιμορραγίας, όπως: Οι ολάνοιχτες θύρες της ξενιτιάς, για δέκα χρόνια και κάτι. Το ρεύμα της αστυφιλίας (συνεχίζεται αμείωτο και στις μέρες μας,) Η υπογεννητικότητα (αυτό είναι φαινόμενο όλης της χώρας).

Παλιά όλες οι φαμίλιες του χωριού μας, ήσανε πολυμελείς.

Κάθε σπίτι αριθμούσε 5, 6, 7, 8, 9 και 10 ακόμα νομάτους. Και κακά τα ψέματα αυτός ο τόπος (το χωριό μας) δεν μπορεί να θρέψει και να κρατήσει τόσον κόσμο, κοντά του. Η βίαιη — θάλαγα — πρόσδεσή μας στο άρμα της «εξέλιξης» και του «πολιτισμού» μας έφερε σε καινούργιους δρόμους. Σ' αυτούς τους δρόμους, χρόνο με το χρόνο κερδίσαμε πολλά (δρόμοι, συγκοινωνίες, ηλεκτρικό, τηλέφωνο, νερό στα σπίτια και πολλά άλλα...) Χάσαμε όμως και πολλά, για αυτά που χάσαμε θα μιλήσω εδώ, φίλε αναγνώστη, μέσα από τις μνήμες και τα βιώματά μου.

Παλιά (όχι πολύ παλιά) οι άνθρωποι ήσανε πιο κοντά ο ένας στον άλλο, στον πόνο, στη χαρά, στη λύπη. Υπήρχε δέσιμο αδερφικό! Υπήρχε έντονο το πνεύμα της αλληλοβοήθειας μεταξύ των. Ξεκίναγε κάποιος να χτίσει σπίτι και γινότανε μεμιάς υπόθεση όλου του μαχαλά (γειτονιά). Όλοι τρέχανε να βοηθήσουνε, στο κουβάλημα της πέτρας, της άμμου, του ασβέστη και ό,τι άλλο χρειαζόντανε.

Αυτό το πνεύμα δεν έχει χαθεί ολότεια στο «Μπαραιμπάτσι» ακόμα και σήμερα.

Γινότανε γάμος και ήτανε κι αυτός, υπόθεση των καλεστών. Ο κάθε καλεσμένος κουβάλαγε μαζί του κρέας και πριβέντα (πίτα και κουλούρα). Οι γάμοι κρατούσανε συνήθως 3 μέρες.

Στις αγροτικές εργασίες (σκάλισμα, θερισμός, κάθαρος, τρύγος, κούρεμα των προβάτων — αυτό συνεχίζεται και σήμερα — ο ένας βοηθούσε τον άλλο και όλοι μαζί τον έναν.

Κάθε εργασία γινότανε με άνεση, χωρίς βιάση και άγχος

(γνώρισμα της εποχής μας αυτό) με τραγούδι στα χείλη που λένε.

Υπήρχανε ακόμα τα νυχτέρια των κοριτσιών τις ατέλειωτες νύχτες του χειμώνα (μαζευόντουσαν αποβραδύς σ' ένα σπίτι) κι έπλεκαν τα προικιά τους, με ιστορίες και τραγούδια, ώσπου ο ύπνος βάρυνε τα βλέφαρά τους και το διαλάγανε.

Και πολλά άλλα, τι να πρωτοθυμηθεί, κανείς; Και ακόμα η ειλικρίνεια, η απλότητα και ο σεβασμός στις σχέσεις των ανθρώπων.

Εκείνα τα χρόνια, τ' αραβωνιάσματα τα λέγανε σεβάσματα, μεταξύ των λογοδοσμένων δεν υπήρχανε λοβιάσματα (προγαμιαίες σχέσεις) υπήρχανε και εξαιρέσεις δε λέω, πάντα θα υπάρχουν.

Ακόμα και τα πανηγύρια που γινόντανε τότε (κάθε μαχαλάς έκανε το δικό του πανηγύρι) είχανε κάτι το ξεχωριστό δικό τους: Πέρα από τραγούδι, γλέντι, χορός ήτανε τρόπος γνωριμίας και επικοινωνίας των συγχωριανών μας.

Όσοι πήγαιναν στο πανηγύρι, γευματίζανε σ' ένα σπίτι — το κάθε σπίτι γιόρταζε — και μετά παίρνανε σβάρνα όλα τα σπίτια (η βιζιτά) για «χρόνια πολλά» στους νοικοκυραίους, μέσα στα ίδια τους τα σπιτικά.

Πού τέτοια πράγματα στις μέρες μας! Αφού τα πανηγύρια, λίγο πριν το ξημέρωμα της δεκαετίας του εβδομήντα, κοπήκανε σαν με μαχαίρι. Και αυτά που γίνονται τώρα (όσα γίνονται) δεν έχουνε το χρώμα και την ατμόσφαιρα, εκείνων των πανηγυριών. Τώρα άλλα γιορτάζουμε: Ονομαστικές γιορτές, γενέθλια και βάλε.

Στην περίοδο που αναφέρομαι, υπήρχανε και πράγματα μη σωστά (προλήψεις, προκαταλήψεις, αμάθεια, ταμπού και πολλά ακόμα) που κάποτε ξεπεράστηκαν βοηθώντας και του τωρινού τρόπου ζωής.

Πολλά ήθη και έθιμά μας μπορούσαν να επιβιώσουν και να διατηρηθούν και στις μέρες μας, σε πορεία εξελικτική.

Πολλά είναι αυτά που χάσαμε (εδώ μιλάω για τάσεις εκφυλιστικές, του ευρύτερου ελληνικού χώρου) που αναπόσπαστο τμήμα του, είναι και το χωριό μας. Παν' απ' όλα χάσαμε την πίστη στον άνθρωπο τον ανθρωπισμό μας.

Θαρρώ και την εμπιστοσύνη στον εαυτό μας σαν λαός. Μιμούμαστε επικίνδυνα ξένα πρότυπα και ξενόφερτους τρόπους ζωής. Χάνουμε την ταυτότητά μας, πολιτιστική και κληρονομική.

Καλός ο «πολιτισμός» καλή και άγια η «εξέλιξη» δε λέω, αλλά ο άνθρωπος κάπου — κάπου πρέπει να ακουμπάει στις παραδόσεις του να πιάνεται από τις ρίζες του.

Δεν αφήνονται εύκολα στους ανέμους, κατακτήσεις χρόνων.

Δεν κόβονται με το μαχαίρι (δεν πρέπει να κόβονται) δεσμοί του με το χτές.

ΜΙΚΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

«Ο Κουρς»

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΘ. ΠΑΠΠΑ, συντ. αστυνομικού

Θυμάμαι καλά, ήταν φθινόπωρο 1949. Είχαμε συμφωνήσει εγώ, ο Χρήστος και Μπάρμπα - Θανάσης τη χειμωνιά αυτή να ξεχειμωνιάσουμε τα πρόβατα μαζί στον κάμπο στα Γιάννινα κοντά στο χωριό Σταυράκι.

Ο Μπάρμπα - Θανάσης ήταν ο Αρχηγός της συντροφιάς, εξητάρης περίπου τότε γεννημένος κοντά στα πρόβατα μια ολόκληρη ζωή ήξερε και γνώριζε πολλά, ήταν άνθρωπος ευχάριστος, γεμάτος καλοσύνη, με πολλά αστεία και πειράγματα.

Δεύτερος της συντροφιάς ο φίλος μας ο Χρήστος, καλό παιδί, γεμάτος όρεξη σαν καινούργιος προβατάρης, με πολλά άνετρα και όλο καμάρι για τον σκύλο του, τον Κουή. 'Όλο γι' αυτόν μας έλεγε, όλο γιαυτόν καμαρώνε, αλλά και ο Κουρς σωστό θηρίο, ψηλός, μακρύς, γεμάτος αρχοντιά, με βροντώδη φωνή που όταν καμιά φορά αγρίευε νόμιζες πως όλα θα υποκύψουν σ' αυτόν. Πραγματικά σκυλί με πολλά προσόντα.

Και δικαιολογημένα ο φίλος μας ο Χρήστος να καμαρώνει. Του είχε παραγγείλει ειδικό λαιμοδέτη σιδερένιο με δόντια σουβλερά που όταν θα χρειαζόνταν να παλέψει με λύκο να μην δέχεται δαγκωματιές στο λαιμό.

Ξεκινήσαμε ένα πρωί του Οκτώβρη για το χειμαδιά. 'Όταν φθάσαμε στη θέση 38 χιλιόμετρο, εκεί ακριβώς που αρχίζει ο δρόμος για το χωριό μας, οι τότε Μηχανικοί τοποθετούσαν στο δεξιό μέρος του δρόμου όμορφες πελεκημένες πέτρες ύψος 60 - 70 πόντους και πάνω τους ήταν γραμμένος ο αριθμός που έδειχνε την όλη απόσταση του δρόμου Γιάννινα - Μέτροβο. 'Ετσι στη θέση αυτή ήταν η πέτρα με τον αριθμό 38, βαμμένα τα ψηφία με μαύρη μπογιά να φαίνονται από μακριά το 3 και το 8.

Μόλις έφθασε ο Κουρς κοντά στην πέτρα περίπου τα 10 μέτρα κοντοστάθηκε λίγο και με αγριεμένα μάτια άρχισε να περιεργάζεται την πέτρα με την όσφρησή του. Αφού πέρασαν λίγα δευτερόλεπτα, το συμπέρασμα βγήκε: ήταν γι' αυτόν κάτι σοβαρό. Άρχισε σιγά - σιγά να κατεβάζει την τουφωτή και μακριά ουρά του, και να την περνά μερικά βήματα προς τα πίσω γκρινιάζοντας

απελπισμένος, χωρίς κουράγιο και δύναμη να δείξει την φοβερή και βροντώδη φωνή του.

Ο Μπάρμπα - Θανάσης που ήταν πιο κοντά και είδε το ρεζιλίκι που θα πάθαινε ο Κουης καθώς και ο αφέντης του θέλησε να βοηθήσει τον Κουη με την συνηθισμένη φράση που χρησιμοποιούν οι τσοπάνηδες σε τέτοιες περιπτώσεις δίνοντας κουράγιο, είπε: «Ντάρα — Μωρέ». Ακούγοντας τη φωνή αυτή ο Κουής ή έπρεπε χωρίς καμιά καθυστέρηση να ορμήξει και να κατασπαράξει το αντικείμενο που ήταν μπροστά του ή να το βάλει στα πόδια. Δυστυχώς εδώ ο τρομερός και καλοθρεμένος Κουης, το καμάρι του αφέντη προτίμησε το δεύτερο και τόβαλε στα πόδια πίσω για το χωριό. Ο Μπάρμπα - Θανάσης που έζησε από μας πιο κοντά όλες τις σκηνές, πολύ πικράθηκε, αλλά σαν αστείος και πειραχτήρι που ήταν γελούσε σιγά - σιγά και κρυφά κάτω από τα μακριά μουστάκια που είχε, και για να διασκεδάσει ακόμα πιο πολύ έλεγε: «Μωρέ τι πάθαμε σήμερα, σημαδιακιά μέρα. Ποιός ξέρει τι μας περιμένει σκόμα».

Ακούγοντας αυτά ο φίλος μας ο Χρήστος και πικραμένος από το ρεζιλίκι που έπαθε ο αγαπημένος του Κουης, αγρίεψε και φώναξε: 'Οχι, Μπάρμπα — Θανάση θα το σκοτώσω, δεν μου γλυτώνει χαράμι το ψωμί και ο κόπος μου.

Τότε ο μπάρμπα — Θανάσης για να συνεχίσει λίγο περισσότερο την Ιστορία είπε:

— 'Οχι, Χριστάκη, ο Κουης μπορεί να είχε δίκιο. Δεν μπορεί έτσι στα καλά καθούμενα με μια τόσο όμορφη και στολισμένη πέτρα να το βάλει στα πόδια. ΟΧΙ! έχει δίκιο ο Κουης γιατί πιο πολύ από μας βλέπει και πιο πολύ μυρίζει. Τί ξέρεις μπορεί σ' αυτήν την πέτρα να ακούμπησε και να λαγοκοιμήθηκε κανένας κουρασμένος και γέρικος λύκος και δικαιολογημένα ο Κουης τόβαλε στα πόδια.

Τότε ο φίλος μας ο Χρήστος μετρώντας τα λόγια αυτά του Μπάρμπα — Θανάση, έδωσε τόπο στην οργή που λέμε κι έτσι έζησε ο Κουής καλά κι εμείς καλύτερα.

Αλλά το πάθημα — μάθημα

ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ (Προσγόλι)

Μιχάλη Βασ. Παππά, ιατρού

Στις δυτικές βαθυπράσινες πλαγιές του Λάκμου, στα χαμηλώματα μέχρι τα στήθια του βουνού απλώνονται τα σπίτια του χωριού Προσγόλι, το σημερινό Περιστέρι. Χιονοσκέπαστο, ολόασπρο το βουνό, κατάκορφα, σαν περιστέρι, Περιστέρι και το χωριό με τα λευκασμένα νοικοκυριά.

Ανάμεσα από το Δερβένι που πάει για το Μέτροβο, την ακροποταμιά και τις βουνοκορφές, από πέρα από το ποτάμι το απότομο, ξαπλώνονται σαν διαμάντια τα σπίτια! Έκταση με πολλά πλεονεκτήματα πλαισιώνει το ηπειρωτικό χωριό.

Κτηνοτρόφικό χωριό. Αρκετές χιλιάδες γιδοπρόβατα φιλοξένας στους κόρφους του, σ' όλη τη δυτική βουνοπλαγιά του Λάκμου, τα τάζει με ημεράδι όπως η μάνα του Ηρακλή με το γάλα της Αμαλθείας.

Κατά τα χρόνια της τουρκοκρατίας, όπως πάντα, δύσκολα διαβαίνουν το βουερό ποτάμι, οχτροί να διαγουμίσουν τα σοδάματα, να λεπλάτσουν σπίτια, ν' αρπάξουν και να κάψουν.

Πολλά πηγαία βουνήσια νερά για ύδρευση και άρδευση κάνουν το χωριό δροσερό, ξεκούραστο, το καλοκαίρι. Δεν καταλαβαίνεις το κάμα του Αυγούστου. Το χειμώνα τα πόσκια τα χιονισμένα, σκορπάν γοπεΐα, μεγαλείο, καθάριο ελληνικό τοπίο με σπάνια ομορφιά και χάρη.

Στα 1850, κατά τον Π. Αραβαντινό, (χρονογραφία της Ηπείρου σελ. 337) το Προσγόλι ήταν στην Επαρχία Μαλακάσας όπως κι άλλα χωριά της περιοχής. Είχε 38 οικογένειες, όλες χριστιανικές, με 126 στεφάνια. Όλοι οι κάτοικοι γνήσιοι γραικοί, μιλούσαν την ελληνική γλώσσα.

Το κάθε σπίτι που κάπνιζε αποτελούσε την αρχοντική παλιά οικογένεια. Μέλη της ο παππούς, η γιαγιά, τα παντρεμένα παιδιά τους και πολλές φορές εγγόνια παντρεμένα μέσα στο ίδιο σπίτι, στη στάνη, με δισέγγονα και τρισέγγονα.

Σπάνια σήμερα παραδοσιακές οικογένειες, εκπληρούν υποχρεώσεις στους παππούδες κι αντίστροφα, οι γέροι παππούδες με την πολυχρόνη πείρα τους καθοδηγούν τα γραμμένα νιάτα.

Είναι ευχή θεού όπως και η εργασία κάθε ανθρώπου, για την

πρόοδο, την ευημερία μιας οικογένειας, ενός λαού, μιας κοινωνίας.

Τα πλεονεκτήματα του παραγωγικού χωριού εκμεταλεύθηκαν Αρβανήτες, Άλβανοί, Οθωμανοί κατακτητές, στα χρόνια της Τουρκοκρατίας. Ιδιαίτερα την εποχή του Αλήπασια.

Όσο οι κάτοικοι του Προσγολιού απέφευγαν με κάθε τρόπο, σαν ο διάβολος τη θυμιάμα τη συναλλαγή με τους τουρκμάνους φεουδάρχες τόσο αυτοί επιδίωκαν λισβίριοι μαζί τους.

Γεφύρι στο ποτάμι δεν έχτιζαν για να περνάνε οι Αγαρινοί να κάνουν εύκολη λιμούρα, όπως σε μερικά Ζαγοροχώρια που καλοδεχότανε τους πασιάδες και είχαν ευπρόσδεκτη τη συνεργασία τους.

Πέρναγε ο Δερβέναγας με το απόσπασμά του απόπερα στο δερβένι, όλοι καθιλαραίοι στα άτια, κοιτάζαν από μακριά το Περισιτέρι, νουσιμεύονταν τσιμπούσια.

Στα 1530 ο Ιωσάφθ από την Κράψη, έχει χτίσει γεφύρι στο ποτάμι της Γότιστας να περνούν τα ζωντανά, άνθρωποι, φορτιάρια.

Εύκολη διάβαση ασκρών στοιχείων της εποχής για εκβιασμούς και λεηλασίες για τα χωριά που προστάτευε το υγρό ποτάμιο στοιχείο που ήταν αδιάβατο.

Με την προσπέλαση αυτή, σε μια περίοδο, είκοσι κοπέλες γκαστριωμένες άφησαν στη Γότιστα από τις οποίες έγιναν τουρκοπισματά, αργότερα Γενίτσαροι για να διαιωνίσουν άνετα τον Οθωμανικό ζυγό στους ραγιαδες.

Κάθε βράδυ έριχναν αλάτι με καυτό νερό οι πονεμένοι κάτοικοι, πάνω στο γεφύρι, ώσπου το γκρέμισαν και δεν είπαν να το ξαναφτιάξουν μέχρι την απελευθέρωση του τόπου.

Μια μεγάλη χιομετρική απόσταση κατά μήκος του ποταμού, από το Μέλισσοβο μέχρι την γέφυρα της Πλάκας δεν είχε πέρασμα για τα χωριά του Λάκμου.

Ο Αλήπασιας ανέπτυξε μπεραλίτικη τη συναλλαγή με τους κατοίκους του Περιστερίου, για την καλοπέραση στα σεράγια, την εξασφάλιση ειδών πρώτης ανάγκης.

Από τα πόσκια, τις ντάπιες και τις φυσικές καταβόθρες του Λάκμου, κάθε άνοιξη και καλοκαίρι, με αγωγιάτες ειδικούς προμηθευόταν χιόνια παγωμένα για την διατήρηση τροφών, την καταπολέμηση της ελονοσίας που μαστίζε τους υπηκόους.

Φορτιάρια φορτωμένα με βούτυρο φρέσκο, αφράτο γιούρτι, ξυνόγαλο, κτηνοτροφικά προϊόντα, μανούρια λογής — λογής γέμιζαν την αγορά της πόλης των Ιωαννίνων. Σφαχτά ζωντανά, κότες

κοκκόρια, κλωρά στάχια, και νερό κρύο ακόμα έπαιρνε από τις πηγές του Περιστερίου.

Μόνη πηγή προμήθειας για τους φαρμακοτρόφους τους μαντζονοφτιάχτες της εποχής, ήταν τα αρωματικά βότανα από τις πλαγιές της Τσιουκαρέλας. Το εκλεκτό τσάι, το χαμομήλι, η ρίγανη η μέντα ήταν κάτι τα συνηθισμένα που έρχονταν στην αγορά.

Το σκορπίδι, η πουσπουρίτσα, ένα είδος άγριας μολόχας για το κόψιμο του πυρετού ήταν ένα κι ένα. Νωπή στουμισμένη την επίδεναν πάνω στις αρτηρίες του καρπού του αριστερού χεριού κι έκοβε τον πυρετό σε λίγες ώρες.

Πεντάνευρα για τις πληγιές, φύλλα άγριας ροδακινιάς, θυμάρια μυρωδάτα, βασιλικός πολτός, γκουμενόμελο, μέχρι και γομαρόγαλο κουβάλαγαν για ν' αντιμετωπίσουν τις αρρώστιες.

Το χειμώνα με τον ίδιο τρόπο προμήθευαν ξύλα για τους φούρνους του κάστρου, της πόλης, τα μαγέρικα, Σκληρό πουρνάρι, για διατήρηση της φωτιάς, θέρμανση άνετη κι αντιμετώπιση της παγωνιάς. Οι λογγοσκέπαστες πλαγιές του χωριού απογυμνώθηκαν ξεζαρκώθηκαν για κάμποσα χρόνια.

Βλέπετε, ο ραγιάς ήταν υποχρεωμένος να τα παρέχει όλα στον άρχοντα κατακτητή, στο γύφτο ασιάτη, στον οσμάνι της Μέκκας, στον τύραννο και Σελτζούκο της Αιγύπτου.

Βιβλιογραφία:

- 1) Χρονογραφία της Ηπείρου, Π. Αραβαντινού 1856
- 2) Ηπειρωτικά μελετήματα, Ι. Λαμπρίδου 1887
- 3) Το ξεκκλήρισμα του Ελληνισμού JOHN MURAT 1980
- 4) Ομολογίες ηλικιωμένων του χωριού Περιστερί.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ

Αθανασίου Χρ. Παππά, γιατρού

Η Αδελφότητα των Μεγαλοπεριστεριωτών «Ο Άγιος Δημήτριος» έκανε στο χρόνο που πέρασε εκδηλώσεις στα Γιάννινα και το χωριό.

Τέλη Γενάρη του '87 έγινε το κόψιμο της Βασιλόπιτας και η ετήσια Γενική Συνέλευση στα Λιθαρίτσια. Σ' αυτή τη συνέλευση αποφασίστηκε ομόφωνα να φτιάξουμε αυτό το περιοδικό που κυκλοφορεί, με την ελπίδα, τα τεύχη του να ξεπεράσουν τον τριψήφιο αριθμό, και να τα χιλιάσει.

Ακολούθησε η ετήσια συνεστίαση της Αδελφότητας που έγινε στα Λιθαρίτσια στις 25 Φεβρουαρίου όπου παραβρέθηκαν πολλοί Μεγαλοπεριστεριώτες και φίλοι του χωριού μας. Ξεπέρασαν τα 350 άτομα. Είχε καλό φαγοπότι και γλέντι με συγκρότημα δημοτικής Μουσικής.

Την Κυριακή των Απόκριων στην πλατεία του χωριού μας έγινε αναπαράσταση των εθίμων της Αποκριάς με τους μασκαράδες, τον παραδοσιακό γκρίτσιανο, τη τζαμάλα, με χορούς και τραγούδια από τις γυνίκες του χωριού μας. Προσφέρθηκε άφθονο κρασί και μπόλικη πίτα.

Το καλοκαίρι, τον μήνα Αύγουστο, έγιναν στο χωριό μας διάφορες εκδηλώσεις που διοργανώθηκαν μαζί με τους άλλους πολιτιστικούς φορείς του χωριού.

Την πρώτη Αυγούστου έγινε εκδήλωση με Παραδοσιακή Δημοτική Μουσική, με τους ηπειρώτες τραγουδιστές: Σ. Σιάτρας, Σ. Μπέλλο, Αλ. Κιτσάκη, Αλ. Κώνστα, Χρ. Φωτίου και το συγχωριανό μας Μίλτο Γκούμα.

Με τους πιο μέτριους υπολογισμούς σ' αυτή την εκδήλωση

ήταν πάνω από 1500 άτομα Μεγαλοπεριστεριώτες και ξένοι, από διπλανά χωριά.

Είχε τρίωρο πρόγραμμα Δημοτικής Μουσικής και μετά ακολούθησε χορός και γλέντι μέχρι τις πρωινές ώρες.

Η εκδήλωση είχε μεγάλη επιτυχία και τεράστια απήχηση στους χωριανούς μας.

Παρουσιάστηκε θεατρική παράσταση από την Ερασιτεχνική Θεατρική ομάδα της Βουνοπλαγιάς, και την παρακολούθησε πολύς κόσμος

Επίσης διοργανώθηκε ημερήσια εκδρομή στα χωριά Καλαρρύτες και Συρράκο. Πήγαν αρκετά άτομα με Ι.Χ. αυτοκίνητα και αγροτικά. Καιρός είναι να κάνουμε ημερήσιες εκδρομές στα διπλανά χωριά μας για να τα γνωρίσουμε, αφού δεν πάμε μακρύτερα.....

Ακολουθεί το Δεκαπενταύγουστο. Γιορτάζει η κεντρική εκκλησία του χωριού. Όλα τα άλλα πανηγύρια των συνοικισμών έχουν εκλείψει. Απέμεινε μόνο το καθιερωμένο πλέον, τριήμερο πανηγύρι του Δεκαπενταύγουστου. Συγκεντρώνει πάρα πολλούς χωριανούς και τόχουν σχεδόν τόμα όλοι να παραβρίσκονται σ' αυτό για να ιδούν τους δικούς των και για να γλεντήσουν, αφήνοντας καταμέρος τις διακοπές των.

Φέτος άρχισε από την Παρασκευή 14 Αυγούστου με συγκρότημα Δημοτικής Μουσικής και τη συμμετοχή του τραγουδιστή Σ. Σιάτρα. Ανήμερα, το Δεκαπενταύγουστο το απόγευμα, παρουσιάστηκαν τα χορευτικά του χωριού μας και του Βοτονοσίου. Χόρεψαν παραδοσιακούς δημοτικούς χορούς με πολλή λεβεντιά και χάρη. Φορώντας τοπικές στολές, με τσιπούνια οι κοπέλες και μπουραζάνες τα αγόρια. Μετά ακολούθησε γλέντι και χορός που γίνονταν από διάφορες παρέες, μέχρι τις πρωινές ώρες.

Την άλλη μέρα, Κυριακή βράδυ, το πρόγραμμα είχε γλέντι με λαϊκή ορχήστρα. Αν και φυσούσε λίγο αεράκι υπήρχε αρκετός κόσμος και πολλοί δείξανε τη δεξιοτεχνία τους στις διπλοπενιές.

Ένας χρόνος με αρκετές εκδηλώσεις, θα μπορούσε να είχαν γίνει περισσότερες και καλύτερες ή να μην γινότανε και καθόλου.

Πολλά μπορούν να γίνουν, αφού δουλέψουμε πιο πολλοί και περισσότερο.

ΑΘΛΗΤΙΚΑ

Ιωάννης Βασ. Κολιάς, Πρόεδρος Αδελφότητας

Το καλοκαίρι του 1984 μετά από συντονισμένες ενέργειες του Δ.Σ. της Αδελφότητας ξαναγεννήθηκε στα Γιάννινα ο Π.Α.Ο. ΑΕ-ΤΟΣ Μεγάλου Περιστερίου, που είχε αδρανοποιηθεί από χρόνια.

Έτσι άρχισε η νέα περίοδος της ποδοσφαιρικής ομάδας «ΑΕ-ΤΟΣ» Μεγάλου Περιστερίου, που οργανώθηκε με ενθουσιασμό από Περιστεριώτες φίλους του αθλητισμού και ειδικά του ποδοσφαίρου.

Κατά την ποδοσφαιρική περίοδο 1984 - 1985 η ομάδα μας πήρε για πρώτη φορά μέρος στο πρωτάθλημα της Γ' ερασιτεχνικής κατηγορίας για την άριστη αθλητική διαγωγή της και βραβεύτηκε από την ΕΠΣΗΠ με το «ΚΥΠΕΛΟ ΗΘΟΥΣ».

Την περίοδο 1985 - 1986 πήρε μέρος στο πρωτάθλημα της Γ' ερασιτεχνικής κατηγορίας και ανέβηκε στη Β' κατηγορία και την περίοδο 1986 - 1988 πήρε μέρος στο πρωτάθλημα της Β' ερασιτεχνικής κατηγορίας και ανέβηκε στην Α'.

Φέτος αγωνίζεται στην Α' ερασιτεχνική κατηγορία.

Στα τρία χρόνια της νέας ζωής της ομάδας μας στη διοίκηση υπηρέτησαν οι παρακάτω:

Πρόεδροι: Κωνσταντίνος Θεοδωρής (1984 - 1986)

Βασίλειος Σιώμος (1986 -)

Μέλη Διοικητικού Συμβουλίου: Κωνσταντίνος Γκόνης, Βασίλειος Τάσσης, Κων)νος Τσιαντής, Ευάγγελος Κρομμύδας, Ιωάννης Κολιάς, Αριστοτέλης Γαθρίλας, Χρήστος Πλατής, Γεώργιος Παπιάς, Χρήστος Μίχος.

Τεχνικοί (προπονητές): Βασίλειος Ζώνιος, Κώστας Σκότρας, Γεώργιος Γάκης, Ι. Αγγελάκης, Εδουάρδος Κοντογιωργάκης και από την περίοδο 1987 - 1988 ο Ηλίας Βάσιος.

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω η πορεία της ομάδας μας είναι σταθερά ανοδική όπως αξίζει για το χωριό μας.

Στους ποδοσφαιριστές που συνέβαλαν αποφασιστικά στην πρόοδο της ομάδας μας αλλά και στους Περιστεριώτες και φίλους φιλαθλους που την στήριξαν και στηρίζουν οικονομικά και ηθικά αξίζει κάθε έπαινος.

Σ.Σ. 1) Σε επόμενο τεύχος θα αναφερθούν οι ποδοσφαιριστές και αυτοί που συνέδραμαν ηθικά και οικονομικά την ομάδα

2) Για την προ του 1984 περίοδο δεν υπάρχουν στοιχεία γιατί δεν βρέθηκε το αρχείο, παρακαλείται όποιος έχει στοιχεία να τα στείλει στη συντακτική επιτροπή.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

1) Μαθήματα χορού

Άρχισαν τα μαθήματα παραδοσιακών χορών του χορευτικού τμήματος της Αδελφότητας με τον χοροδιδάσκαλο Τζόκα Παναγιώτη, στην αίθουσα του συλλόγου Σουλιωτών κοντά στο Ι.Κ.Α.

Το πρώτο παιδικό τμήμα λειτουργεί κάθε Σάββατο ώρα 11 π.μ. ακριβώς.

Για κάθε πληροφορία να απευθύνεσθε στον υπεύθυνο του τμήματος Δημήτριο Λαγό, τηλ. 73636 και στον πρόεδρο της αδελφότητας Ιωάννη Κολιά, τηλ. 33876.

Για τη δημιουργία τμήματος Γυναικών στην Γραμματέα της Αδελφότητας Αθηνά Καρφή - Τέλη, τηλ. 73385.

Επίσης θα μας βρείτε κάθε Σάββατο ώρα 11 π.μ. στην αίθουσα του συλλόγου Σουλιωτών και κάθε Δευτέρα στο γραφείο μας ώρα 6 έως 7 μ.μ., Γιοσέφ Ελιγιά 20 - τηλ. 73336.

Από το Διοικητικό Συμβούλιο

2) ΑΙΜΟΔΟΣΙΑ

Για την αντιμετώπιση αυξημένων αναγκών σε αίμα κάνουμε έκκληση στους συγχωρινούς να προσφέρουν αίμα στην αιμοδοσία του Γενικού Κρατικού Νοσοκομείου Χατζηκώστα και να ζητούν να γράφεται στο βιβλίο της Αδελφότητας Μεγάλου Περιστερίου.

Για κάθε πληροφορία να απευθύνεσθε στους υπεύθυνους αιμοδοσίας της Αδελφότητας Περιστεριωτών, Αθανάσιο Παππά, γιτρό στο νοσοκομείο, Γεώργιο Μπασούνα, τηλ. 28992 και στον Πρόεδρο της Αδελφότητας, τηλ. 33876.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΙΜΟΔΟΣΙΑΣ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Ομάδα γιατρών της Νεφρολογικής κλινικής του Γεν. Νοσοκομείου Ιωαννίνων «Γ. Χατζηκώστα», στα πλαίσια επιστημονικής έρευνας για την Αρτηρική Υπέρταση στην ευρύτερη περιοχή της Ηπείρου, επέλεξε το χωριό σας μαζί με τα χωριά Δίστρατο Κόνιτσας και Παπαδάτες Πρέβεζας.

Εκ μέρους της Νεφρολογικής κλινικής του Νοσοκομείου ευχαριστούμε θερμά τους κατοίκους του χωριού σας για την ανταπόκριση και συμμετοχή, και το Κοιν. Συμβούλιο για τη φιλοξενία και αμέριστη συμπαράσταση στη διαδικασία της έρευνάς μας.

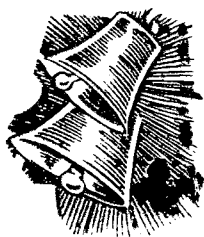
ΕΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Το Δ.Σ. του Π.Ο. ΑΕΤΟΣ Μ. Περιστερίου ευχαριστεί θερμά τον Τριαντάφυλλο Τόλη που διέθεσε προσό 50.000 δραχ. για οικονομική ενίσχυση της ομάδας μας.

Το Περιοδικό μας που εκτυπώνεται κοντά στις Άγιες ημέρες των Χριστουγέννων και του νέου έτους

Ε Υ Χ Ε Τ Α Ι

σε όλους τους συγχωριανούς μας και φίλους του χωριού μας, όπου και αν βρίσκονται να περάσουνε ευτυχισμένες γιορτές και το νέο έτος να τους χαρίσει ατομική και οικογενειακή υγεία - χαρά - ευτυχία - ειρήνη και πρόοδο.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Αντί Προλόγου	Σελίδα	3
Λίγα λόγια για την Αδελφότητα Περιστεριωτών «Άγιος Δημήτριος»	..»	4
Η Ιστορία του χωριού μου	»	6
Τα Λαϊκά πανηγύρια στο Μεγ. Περιστερι	»	13
Αυτά που χάσαμε	»	19
Μικρές Ιστορίες «Κουής»	»	22
Το χωριό Περιστερι (Προσγόλι)	»	24
Πολιτιστικές εκδηλώσεις της Αδελφότητας	»	27
Αθλητικά	»	29
Ανακοινώσεις	»	30